

BX 890
B383
v. 9

FONDO EMETERIO
DE VALVERDE Y TELLEZ

CONCIO PRIMA

IN FESTO S. ANDREÆ

THEMA

Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. *Matth.*, iv, 19.

SYNOPSIS.

Quæ Deus per seipsum operatur esse meliora, quam quæ mediantibus aliis atque inde Apostolorum dignitas colligitur. Ambulandum nobis in terra ad Christi exemplum. Jordanis historica descriptio et maris Gallæe laus. Deum non aspicere qualis sit homo, sed qualis fieri possit. Pastoribus Ecclesiæ concordiam esse necessariam. In divinis negotiis non habendam esse affinum et conjunctorum rationem. Cur Deus abjectos ad Apostolatam elegerit: ac proinde impia Juliani calumnia in Christum firmis rationibus refutatur. Quomodo ad Christi exemplum sit piscandum. Peccatores piscibus apte comparantur; hos qui piscantur sunt Deus et Diabolus, diverso tamen modo. Rete Christi esse sacram Scripturam, ipsum Verbum incarnatum. Copiosa Diaboli piscatio ostenditur. Calumnia Dorphyræ et Juliani in Apostolos similitudine et ratione refellitur. Quomodo Andreas Apostolus primus vocatus sit: et quomodo divinæ vocationi acquiescendum S. Andree exemplo docetur.

Magna et præclara quædam res est dignitas Apostolica, optimi atque ornatissimi auditores, præstans, ac sane singularis excellentia eorum quos Deus ipse per se, non per administratos Sacerdotes, et Episcopos, consecravit. Nec enim aliquem esse tam rudem, et imperitum existimo, qui nesciat ea, quæ Deus summus, et præstantissimus artifex per

TOM. IX.

se facit, multo esse et meliora, et pulchriora, quam ea sint, quæ per famulos ac ministros facit. Condidit Deus initio Adamum, et Evam, parentes primos generis humani, et quis potest ambigere, quin duo isti homines formosiores, et melioris constitutionis ac temperamenti fuerint, quam ii, qui quotidie nascuntur ex hominibus et a Deo quidem; sed per homines famulos videlicet, et administratos, fiunt? Et quis rursus non existimet, eos panes, et eos pisces, salubriores, et meliores fuisse, quos Dominus quondam per se ex paucissimis panibus, et piscibus multiplicavit, quam ii sint, qui labore, et industria hominum fiunt? Et illud vinum dulcius, et præstantius, quod ex aqua Dominus occulta benedictione in nuptiis fecit, quam illud sit, quod annis singulis nascitur ex vitibus. Et eos oculos perspicaciores, et pulchriores, quos idem Dominus cæcis hominibus singulari munere largiebatur, quam ii fuissent, quos a natura ante recuperant? Quæ cum ita sint, quid tandem de præstantia singulari, et eximia dignitate Apostolorum existimare debemus, quos, ipsum per se Dei verbum vocavit, erudivit, instituit, illustravit? Si membra eo sunt meliora, quo capiti viciniora, et aqua purior, quo fonti propinquior, et lucis radii eo magis splendent, quo minus a sole recedunt, quæm gradum nobilitatis, et gloriæ Apostolis dabimus, qui Christo capiti, et fonti omnium bonorum, et veræ ac sempiternæ lucis propinquissimi semper fuerunt? Jure igitur ac merito Spiritus sanctus Apostolos in sacris

007047

litteris nunc principes orbis terræ, nunc Ecclesie architectos, nunc fundamenta, et columnas, nunc pastores et doctores humani generis appellat. Horum in numero beatissimus Andreas fuit, quem quia singulari benevolentia, et charitate Dominus complexus sit, vel ex eo intelligi potest, quod cum omnium primum sibi adjunxit. Fuit itaque Andreas velut filius primogenitus Domini, atque ideoque vehementer ac pene singulariter dilectus, ut de eo non immerito mater Ecclesia versum illum hodie cum cantu læto ingeminet: « Dilexit Andream Dominus in odorem suavitatis. » Quamobrem ut modum, et ordinem tantæ vocationis intelligamus, historiam Evangelicam hodie nobis ab Ecclesia propositam breviter, si placet, aggregamus.

Ambulus Jesus juxta mare Galilææ vidit duos fratres, Simonem, qui vocabatur Petrus, et Andream fratrem ejus mittentes rete in mare (erant enim piscatores) ait illis: Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus et navi secuti sunt eum.

Ambulus. Jesus liberator noster, auditores, qui non solum verbo, sed etiam exemplo genus humanum instituebat, raro admodum sedisse, crebro ambulasse legitur. Sedit in monte, sed ut Apostolos erudiret. Sedit supra fontem, sed fatigatus ex itinere, et ut mulierem Samaritanam expectaret, et per eam ingentem multitudinem converteret. Crebro vero ambulabat, nimirum ut nos omnes admoneret, vitam istam viam esse ad celum, nec nos in patria, sed in itinere agere: proinde tempus jam esse laborandi, ambulandi, proficiendi, non standi, non sedendi, non quiescendi. Nemo igitur seipsum fallat, nemo spatium concessum itinere in cauponis, et tabernis otiose et perniciose consumat; sed properemus omnes, et « Festinemus ingredi in illam requiem, » ubi abstergerunt lacrymæ ab oculis venientium, et ubi « Dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis. »

Ambulus Jesus juxta mare Galilææ. Dominus piscari volebat, ideo juxta mare ambulabat. Sed unum verbum de isto mari, vel lacu potius Galilææ dicamus. Narrat Josephus, et ex eo d. Hieronymus in capite xvi. Matth. ad radicem montis Libani duos fontes scaturire, nomen uni Jor, alteri Dan, ex his vero et appellacionem; et originem accipere Jordanem fluvium longe celeberrimum

qui posteaquam aliquamdiu spatiosus est, in vallem quamdam se infundit, atque ibi efficit lacum istum, de quo loquimur. Tum ex altera parte rursus erumpit, et peragit cursum suum usque ad mare mortuum. Porro lacus iste omnes alios lacus pulchritudine, amœnitate, fertilitate, et nobilitate, sine controversia antecellit. Si pulchritudinem, et amœnitaletem quæris, silvis et nemoribus pene circumdatus est: si utilitatem consideres, præbet accolis suis abunde cibum et potum, aquam dulcissimam, et pisces optimos omnium generum, de quorum piscatione multos annos principes nostri Petrus et Andreas Jacobus, et Joannes victurunt. Neque vero existimet aliquis, lacum in aliena deserta solitudine situm esse: adiacet Galilææ, altit Tiberiadem, nec procul abest ab aliis non nullis præclarissimis oppidis. Hinc videlicet nunc mare Galilææ: nunc mare Tiberiadis, in sanctis litteris appellatur. Dicitur etiam alicubi lacus Genezareth, vel quod ventos, et auras generet, ut Hegesippo placet: vel quod terram Genezar propinquam habeat, ut Josepho verius, et credibilis videtur. Verum id, quod lacum istum mirum in modum nobilitat atque illustrat, non tam est amœnitas silvarum, vel celebritas oppidorum vel piscium copia, quam præsentia ac visitatio Conditoris. Hic enim est ille lacus, quem Dei Filius frequentissime navigavit. Hic est ille lacus, super quem idem Dominus sic pedibus ambulavit. Hic est ille lacus, in quo fluctuante navicula fidem discipulorum non semel Dominus exploravit. Hic est ille lacus ubi fluctibus et tempestatibus sedandis omnipotentiam suam et divinitatem ostendit. Hic est ille lacus, quo discipulos suos non semel Dominus magna piscium comprehensioe consolatus est. Hic demum est ille lacus, in quo statum, et progressum, et persecuciones, et tempestates Ecclesie sæpius typo naviculæ Dominus adumbravit. Ad hunc igitur lacum accessit, et juxta eum hodie ambulabat, ut, quemadmodum olim Moyses edixit ex aquis, ut eum ducent faceret populi sui, sic etiam nunc ex aquis educeret, quos principes, et gubernatores Ecclesie, constitueret.

Sequitur: *Vidit duos fratres.* Ipse est enim qui prior intuetur, ipse *Prævenit nos in benedictionibus dulcedinis,* ut postea *In misericordia et miserationibus coronet.* — Nec enim unquam homines converterentur ad Deum, nisi prius Deus con-

verteretur ad homines. Itaque ipse est, qui oculis clementia, et benignitatis suæ in Andream, et fratrem prius convertit. Et *Vidit, inquit, duos fratres.* Quid quæso vidit? Num homines valde sapientes, et prudentes, et omni virtutum genere instructos, qui maxime essent idonei, ut toti orbi doctores, et magistri constituerentur? Non hoc vidit: sed homines rusticanos, imperitos; non tamen eos contempsit, quia non tam cogitabat, quid illi essent, quam quid ipse ex his efficere posset. Pergit faber lignarius in silvam, conspicitur truncum humi jacentem, tortuosum, nodosum, impolitum, sine specie, sine forma ulla: arripit tamen eum, imponit in humeros, et latus revertitur domum. Videt eum aliquis imperitus artis lignariæ: Quid, inquit, ages de trunco isto? Quid tantum in eo ferendo laboras? Quid? inquit faber: hinc vel theca, vel cathedra, vel aliquid etiam pulchrius exhibit. At truncus iste informis nullam habet thecæ, vel cathedræ similitudinem. Ita est, inquit, sed expecta paulisper, donec eum dolare, polire, et elaborare incipiam; tunc videbis, si fiet aliquid, quod est cubicula, et aulis principum ornare possit. Pari ratione Deus noster, auditores, est ipse artifex admirabilis. Vidit Andream et Petrum, homines rudes, abjectos, obscuros, et qui nulli rei minus idonei viderentur, quam Apostolicæ dignitati: fretus tamen potentia, et sapientia sua incipit eos versare in hanc partem, et in illam, expolire, tornare, laborare, et tandem tales illos facit, ut trabes, et columnæ esse possint, in ea domo, quæ bitumine charitatis ex lignis immortalibus et pretiosis gemmis, ac lapidibus ædificatur.

Sed quid sibi vult, quod Dominus non unum, sed duos: et duos non quoscumque, sed fratres: et cur Petrum, et Andream potius, quam Jacobum et Joannem, primos omnium vocavit? Quid hic mysterii latet? Sicut a duobus olim incepit, Moysè videlicet et Aaron, cum populum suum de tenebris Ægypti liberare vellet, sic etiam nunc a duobus incipit, quando orbis totus de tenebris peccatorum eripiendus erat. Fratres autem eos duos esse voluit, ut hoc exemplo demonstraret, quanta conjunctio animorum, et quanta pax, et concordia, atque amor esse deberet inter pastores, et concionatores, et principes, ac præules Ecclesiarum. Petrum vero, et Andream primos vocat; non Jacobum, et Joannem, qui affines ejus erant;

ut omnibus aperte declararet, non esse in negotiis Dei affinium, et conjunctorum rationem habendam. Ac ne tu postea diceres: habeo beneficium unum Ecclesiasticum, dabo illud nepoti meo, vel fratri meo, vel etiam filio meo. Ut tu igitur hoc non diceres, Petrum, et Andream, Jacobo, et Joanni affinius suis præposuit.

Sed quid quæso Andreas, et Petrus agunt, cum Dominus eos vocavit? Piscabantur. *Vidit, inquit, duos fratres mittentes rete in mare, etc.* Itaque piscabantur, hoc est, quod paulo post futuri essent non verbis, sed actionibus vaticinabantur. Verum hoc loco paucis refellenda est blasphemiam impudentissima Juliani Apostata. Julianus, qui Constantio Magni Constantini filio successerat in imperio, cum a fide Christiana defecisset, hoc loco uti solebat, cum adversum Christianos disserendum erat, asserens callidissime Dominum piscatores imperitos, et simplices sibi adjunxisse, ut facilius eis imponeret. Verum nullo negotio refelleitur blasphemiam. Primum diabolici animi est, omnia in deteriorem partem interpretari: deinde nec illud verum est, omnes Christi discipulos rusticos, et imperitos fuisse, nam et Nicodemus, et Gamaliel, et Nathanael, juris judaici doctores erant; et Lazarus ac Josephus ab Arimathæa ex nobilibus Judæorum erant: et Paulus eruditissimus erat in lege, et magna turba Sacerdotum (ut in Actis Apostolicis testatur Lucas) obediebat fidei. Præterea, si calliditati tribuitur, quod rudes, et simplices vocaverit, numquid calliditati, an divinitati, et omnipotentia tribuetur, quod eos repente sapientissimos, et eloquentissimos effecerit? Quod omnium gentium linguis, et oratione instruxerit? Quod splendore, et gloria miraculorum ornaverit? Quod summa, et perspicacissima ingenia in eorum litteris cæcutiant? Et quando etiam nihil horum Dominus in Apostolis effecisset, adhuc tamen non calliditas in hoc facto apparet; sed maxima, et plane divinas sapientia elucet. Primum enim ad gloriam Dei maxime amplificandam pertinebat, ut ad summum negotium infimos homines adhiberet: tanto enim magis excellentia artificis laudatur quanto minus aptis instrumentis res præclarissimas operantur. Nonne iscriptor nobilissimus haberetur, qui melius scriberet calamo fracto, quam alius integro? Haberetur omnino, et gloria tota scriptori tribueretur: neque ullam ejus partem sibi

calami bonitas vindicaret: nam alias dicerent homines; non mirum, si scripsit bene, nam calamum optimum habuit. Ad eundem igitur modum, cum Deus loquitur per infantes diserte, et per imperitos sapienter, et cum per humiles, atque abjectos magnifice, ac nobiliter operatur, tota laus Dei loquentis, et operantis est. Deinde elegit Deus ad Apostolicum munus homines viles, quia nihil periculosius Episcoporum, et concionatorum functionibus, quæ proprie Apostolorum erant, inveniri potest, ac tunc præsertim, cum bene, et cum laude hæc munera exerceant, sicut et Apostoli facturi erant. Quis nescit, quam blande instet adversarius vere beatitudinis ubique spargens in laqueis «Euge, euge:» ut dum avidè colligimus, incaute capiamur? Quis autem ignorat, quam suaviter doglantur verba laudantium præsertim dum non *Laudatur peccator in desideris animæ suæ*; sed vir justus in donis, et charismatibus Domini sui? ut igitur possent Apostoli periculosissimam istam tentationem evadere, non sapientes, non potentes, non nobiles; sed imperitos, abjectos, obscuros elegit. Hæc enim ratione semper habebant præsentissimum remedium contra perniciosissimum venenum, dum videlicet cogitabant, quales olim fuissent: et non se sua industria, suo studio, suo labore; sed Dei munere sapientiam, et eloquentiam et gradum illum amplissimum dignitatis consecutos esse. Postremo, *Quia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes*: quia superbis Philosophis sapientiam suam jactantibus, mundus non tam conversus quam perversus erat, voluit Deus, ut humilibus piscatoribus ignominiam crucis prædicantibus mundus converteretur. Cum aliquando in scholis existit aliquis superbus et gloriosus adolescens, et quia metaphysicus nominatur jactat sapientiam suam, alios omnes contemnit, tam præfectus gymnasii vir bonus, et sapiens, ut morbo isti medeat, et superbiam illam comprimat: expecta, inquit, paulisper, puerum istum, qui vix dialectica attigit, tecum disserere volo, et nihil dubito quin superator sit te. Ita fecit Deus, *Elegit infirma, ut confundat fortia: et stulta, ut confundat sapientes*. Quid esse, inquit, existimatis eos, qui Philosophi nominantur? Jam, jam intelligetis quid sint, ecce ego adducam simplicissimos, et imperitissimos piscatores, et per eos confundam, et

debello, et evanescere faciam omnem sapientiam Philosophorum. Et vere sicut olim virga Moysis virgas magorum devoravit; ita hæc stultitia humillium piscatorum vicit sapientiam superhorum Philosophorum. Inflabant illi magnificas tubas grandiloquentiæ suæ, et omnes homines ad sectas suas specioso nomine sapientiæ provocabant: et vix paucos quosdam a vicinis locis pertrahere ad sua dogmata potuerant. Inflarunt contra piscatores nostri suas fistulas rusticanas, et continuo totus orbis accurrit, et Evangelio coruscante, omnia dogmata Pythagoræ, et Socratis, et Zenonis et Epicuri, et aliorum mundi sapientiam, tanquam fumus evanescit. Nam ut magnus Athanasius in libro de humanitate Verbi, eleganter ostendit, Philosophi Græci tot, et tam ingentibus voluminibus, sapientissime, et eloquentissime scriptis, ne paucis quidem e vicinia persuaserunt: at Dominus per Apostolos homines imperitos nec erudite lingue, omnibus genibus mortis contemptum, pauperatem, temperantiam, castitatem, omnes virtutes, et fidem sublimissimam rerum altissimarum, et homines intelligentiam exuperantium facillime persuasit. Vicit igitur stultitia sapientiam, et piscatores Philosophos superarunt: nec Dominus callide, sed sapienter, sed divine, sed prudentissimo consilio ad munus apostolatus piscatores elegit.

Sequitur. *Et ait illis, venite post me*. Hoc est unum ex maximis, et excellentissimis beneficiis, quæ Dei verbum humano generi attulit. Non satis fuit visceribus illis charitatis Patris nostri Dei, ut nos verbo suo doceret, atque institueret: sed voluit etiam reipsa, et factis docere: vidistis aliquando et experti etiam estis, cum pueri essetis, quid facere soleant diligentes pædagogus. Primum jubent pueros, ut scribant atque ante oculos eorum ponunt exemplar, quod imitari in scribendo debeant; verum cum animadvertunt, eos non recte pergere, nec posse, nisi alium scribentem viderint, ipsi præceptores calamus arripiunt, et pueris aiunt: Eia respicite, ita scribendum est, ita lineæ ducende, ita characteres formandi, pingendique sunt. Hoc est, auditores, hoc est, quod Deus noster fecit: præcipiebat olim, ut ad exemplar legis ipsius vitam, et mores nostros componeremus: sedebat in cathedra, docebat ex cathedra, intonabat voce terribili: *Ego sum Dominus Deus tuus. Non habebis Deos alienos coram me. Non assumes nomen*

Dei tui in vanum. Memento, ut Sabbatum sanctifices. Non occides. Non furaberis. Non machaberis. Non concupisces. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc. Et nos pueri imperiti nihil horum faciebamus: vel si faciebamus, non sine multis, et magnis erroribus faciebamus. Quid igitur consilii cepit Deus? O quid consilii cepit? *O quis intelliget misericordias Domini, et auditas faciet omnes laudes ejus*. Descendit ex cathedra, adjunxit se pueris, cepit legem suam ipse qui dederat, observare: et interim clamabat, *Venite post me*, sequimini præcedentem: Sic est ambulandum, sic vivendum, sic diligendum est Deus, sic amandus est proximus, sic divitiæ condemnandæ, sic honores calcandi, sic amputandæ voluptates, sic imicandum pro veritate, sic pro Dei gloria, et salute proximorum moriendum est. O dulcis veritas: o amor inexplicabilis: et quis retribuere tibi pro omnibus quæ retribuisti nobis? Sequamur, auditores, sequamur vestigia Dei nostri. Non potuimus consequi Deum præipientem; imitemur saltem Deum obediendum. Non persuasit nobis Deus dicens; persuadeat saltem Deus faciens. Et hæc quidem ad omnes; sed Apostolis, et Apostolorum sectatoribus adhuc excellentiorem viam istis iisdem verbis demonstravit.

Venite, inquit, post me, et faciam vos, etc. Ego ut commode piscari possem, reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam et nec uxorem, aut liberos habere volo, nec pecuniis, aut honoribus acquirendis operam dabo: sed tollam in humeros crucem meam, et patri usque ad mortem obediens ero. In hoc igitur venite post me, sequimini, atque imitamini me, si piscatores hominum fieri vultis, alioqui enim non hominum, sed pecuniarum, sed honorum, sed commodorum piscatores eritis. O ulnam cohortationem istam omnes Christiani piscatores intelligerent. Hinc enim exiguus est concionum fructus, quod concionatores liberos pedes et expeditos non habeant: et in suis negotiis occupati nihil minus interdum, quam salutem audientium quaerant. *Non, quæro, quæ vestra sunt, sed vos*, inquit Apostolus Paulus piscator bonus. Homines igitur, non pecunie, non honores, non laudes piscandæ sunt.

Sequitur, *Et faciam vos fieri piscatores hominum*. Qui homines, piscandos esse dicit, certe homines, vel pisces esse, vel piscium simillimos docet. Ita se res habet: homines

peccatores, qui piscandi sunt, pisces sunt. Primum enim piscium est proprium in aquis marinis habitare, quæ tametsi clara, et pellucida esse videntur, et ad bibendum invitant; tamen amarissima, et falsissima sunt et sitim non extinguunt, sed accendunt.

Homines vero peccatores numquid non sunt in iis rebus immersi, quæ pulchræ esse, et dulces videntur et tamen amarae sunt, falsæ sunt, satiare et sitim sedare non possunt? Pisces vero frigidissimi sunt, ac naturali calore pene destituti esse videntur: homines autem peccatores numquid non iis piscibus sunt frigidiores, cum ardore charitas non sint pene, sed penitus destituti? Legunt duo litteras Dei, Evangelistam videlicet, vel Apostolum, vel unum ex Prophetis: ambo legunt, *Verbum caro factum est*, ambo legunt, *Proprio Filio suo non peperit Deus*; ambo hæc legunt; sed unus dum legit, rapitur, commutatur, inardescit, liquescit, lacrymas continere non potest: alter non magis mutatur, quam si Tullium, vel Aristotelem perlegisset. Quid hoc significat? Unde hæc tanta diversitas? Eadem litteræ sunt, quas legunt: sed non est idem ardor in iis qui legunt: ille calidus est et homo est: iste frigidus est et piscis est. Pergamus ad alia, præterea pisces delectantur sordibus, et libenter volutantur in cæno, et nec manus, nec pedes habent, ut inde se propriant, et homines peccatores quid non faciunt pro cæno carnalium voluptatum? et cum iis dicitur, ut attendant quid agant, ut emergant ex luto, ut aspiciant semel pulchritudinem castitatis; non solum pedes, et manus non habet, ut inde egrediantur; sed nec aures habere videntur, ut audiant verba sana, et salutaria. O quanto labore ex isto luto homines extrahuntur? Sæpius Dominus eos piscatur et semper relabuntur in cænum. Et quomodo possumus, inquit, caste vivere? quis posset oculos claudere, dum pulchræ species ingeruntur? Quis tunc cogitationes, et desideria contineret? Nonne igitur fatentur ipsi se pisces esse, et nec manus, nec pedes habere, et egrediantur ex luto? Postremo piscium alii alios devorant: id quod in hominibus peccatoribus cum ingenti animi dolore videmus. *Quæro non respicis*, inquit Habacuc, *super iniqua agentes, et tacet devorante impio justitorem se?* Et Isaias: *Unusquisque, ait, devorabit carnem brachii sui: Manasses, Ephraim, et Ephraim Manassen*. Pisces igitur homines sunt. Preinde non

immerito dictum est: *Et faciam vos fieri piscatores hominum.*

Duo sunt, qui perpetuo pisces istos expiscantur. Deus et Diabolus. Sed Deus, ut in amœnissima, et lucidissima quadam piscina perpetuo victuros eos conservet: Diabolus, ut occidat, et macet, et perdat. Atque ideo Diabolus hamo utitur, ut dum capit, vulneret: Deus non hamo, sed retibus, ut pisces capiuntur, sed non lantantur. Quid sit hamus, Diaboli instrumentum nofissimum est: nempe opes, honores, voluptates, mulieres, beneficia, lucra, convivia, potationes, symphoniæ hami Diaboli sunt. Hæc ille stultis hominibus oblitit, hæc ostentat, hæc proponit: illi accurrunt, ut capiant escam, et capiuntur ab hamo, et lacerantur, et dirumpuntur intus, et tamen se ipso extricare non possunt. Sed quid est rete? Rete est verbum Dei, sive illud *Verbum* intelligatis, *quod caro factum est, et habitavit in nobis*: sive etiam illud quod prædicatum est in mundo, scriptum in paginis. Rete enim est ex multis filis contextum plenum nodis, quod complicatum est parvum, explicatum est magnum: et partim propter plumbum tendit ad imum, partim propter suber enatat super aquas: nam de iis retibus loquimur, quibus pisces, non quibus aves capiuntur. Jam igitur verbum Dei quod scriptum in divinis voluminibus continetur, omnino est rete. Primum enim ex multis sententiis quasi filis quibusdam contextitur: deinde plenum est nodis: habet nodos innumerabilium et maximarum difficultatum, habet nodos miraculorum, quibus ita confirmatur, et roboratur, ut facile frangi non possit, habet nodos promissionis divinæ, quibus fortissimum, et firmissimum redditur. *Cælum*, inquit, *et terra transibunt: verba autem mea non præteribunt.* Habet et nodos legum et præceptorum non parum cari et sanguini difficultium: et tamen si nodi solvendi non sunt: nam *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno cælorum.* Itaque cum occurrit animo aliqua difficultas in præceptis Domini, et dicis o quam durum est confiteri peccata? quam durum est votum castitatis? quam durum est jejunare? noli facere sicut faciunt Lutherani, qui non solum solvunt, sed etiam lacerant istos nodos, et fugiunt ex reti Domini, sed mox capiuntur ex hamo diaboli. Verum cogites, cum ista tibi occurrunt, Deum esse, qui fecit hos nodos,

et non solvendo, sed ferendo esse, ut ipsum rete nos ferat et perducant incolumes ad piscinam Domini. Scriptura præterea tamquam verissimum quoddam rete exigua est, et una manu comprehendere potest, donec non explicatur. At extensa, explicata, dilatata replet etiam amplissimas bibliothecas. Quocirca sapienter B. Apostolus Bartolomæus, ut D. Dionysius testatur, sæpe dicere solebat, theologiam et parvam, et magnam esse. Postremo rete istud Scripturæ divinæ ex una parte attingit profundum, ex altera remanet sursum, et enatat super aquas. Profundum attingit, cum penas, et supplicia gehennæ peccatoribus comminatur; remanet vero sursum, cum gaudia, et præmia æternæ beatitudinis pollicetur.

Neque vero minus apte *Verbum caro factum*, Christus videlicet ipse, rete appellari potest. Est enim Christus ex multis naturis, quasi multis filis aureis, argenteis, sericis, inre dibili venustate ac varietate contextus: nempe divinitas filum est aureum, anima filum argenteum, sericum filum est caro. Habet etiam Christus nodos suos omnino indissolubiles. Qualem enim esse putatis nexum illum, quo anima conjuncta est carni, cum nullis morbis, nihil vulneribus, nulla humana vi, nisi ipso permittente solvi poterit? *Ego*, inquit, *pono animam meam, nemo tollit eam a me, sed ego pono eam.* Et quamquam ad tempus ipso volente nexus iste dissolutus est, tamen deinceps nullo unquam tempore dissolvetur *Christus enim resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Quid vero de altero nexu dicemus, quo natura humana naturæ est conjuncta divinæ? qui etiam priori nodo dissolutus, et anima a carne per mortem separata, solvi nullo modo potuit, nec unquam poterit. Christus præterea quasi verum rete, ita parvus, et exiguus erat, antequam explicaretur, ut etiam faber, et fabri filius existimari poterit. *Parvulus*, inquit, *Isaias, natus est nobis, et filius datus est nobis.* At ubi se ipsum signis, et miraculis extendere cepit, ita crevit, ut orbem totum occupaverit. Nec turbæ jam dicebant: *Nonne hic est fabri filius?* Sed *Propheta magnus surrexit in nobis: et, Deus visitavit plebem suam.* Verum in cruce potissimum extensum est hoc rete cum ubique foramina vulnerum, et plagarum apparuerunt; et pars una descendit in profundum maris, caro usque ad sepulcrum, anima usque ad inferos: altera, nempe divinitas, mansit sursum et enatat sur-

per aquas. Hæc igitur sunt retia, quibus Apostoli utebantur, et quibus etiam hodie Christiani oratores, hoc est, Dei piscatores utuntur. His retibus B. Petrus uno die tria millia rationabilium piscium comprehendit. His retibus D. Andreas innumerabiles pisces intulit in piscinam Dei. Hæc retia Apostolus Paulus ab Jerusalem usque ad Illyricum tetendit, *Et cum esset astutus dolo cepit piscium multitudinem copiosam.* At vero hodie usque adeo creverunt piscatores Diaboli, hæretici, usurarii, meretrices, lenones, et tanta est piscium perversitas, ut piscatores Dei sæpe totis noctibus laborantes nihil capiant. Rem ita se habere mores nostri satis aperte declarant, aliis non egemus testimoniis, nam etiam tacentibus nobis res ipsæ clamant, illustrantur, erumpunt. Nonne plegrige homines retia fugiunt, ad hamum properant? Invites aliquem ad potandum, ad fornicandum, ad canendum, ad audiendum verba lasciva, ad hamum denique Diaboli, non diu rogabis, statim aderit tibi, imo et gratias agat: invites ad concionem, ad confessionem, ad aliquam vel eleemosynam, vel jejunium extraordinarium, rogabis diu, et sæpe nihil impetrabis; quin etiam te propterea majori odio prosequetur. Nonne igitur ridentes, et gaudentes currimus ad gehennam; et plerentes atque inviti trahi vix possumus ad cælum? Sed hæc de reti, piscatoribus, et piscibus sufficiant.

Ultima verba Evangelii sunt: *At illi relictis retibus secuti sunt eum.* Rursum hoc loco impius Porphyrius, et apostata Julianus blasphemias suas in Dominum, et ejus Apostolos evomunt. Nam sicut antea Dominum caliditatis accusabant: ita nunc discipulos stultitiae, et simplicitatis accusant, quod statim ad primum verbum relictis omnibus vocantem Dominum secuti sunt. Verum nequitia eorum excæcavit eos, et in utroque turpiter labuntur: nam et Dominum non callide, sed sapienter sibi piscatores adjunxisse jam ostendimus: et discipulos non temere, nec imprudenter Dominum secutos esse demonstrabimus. Primum enim Evangelista Matthæus non primam, sed postremam Andræ et Petri vocationem describit; alioqui quomodo verum esset, quod initio dicebamus, fuisse Andræ filium primogenitum Domini? Siquidem in hodierno Evangelio non primum Andreas, deinde Petrus: sed simul uterque vocatus est. Andreas igitur, ut ex capite primo Joannis intelligi potest, cum

Joannem Baptistam audivisset Christi laudes magnifice prædicantem, atque esserentem, esse eum Agnum Dei, qui tollit peccata mundi, esse Dei Filium, esse Messiam, qui expectabatur: tunc primum ad Christum se contulit, non ut ejus discipulus fieret, sed ut cum eo paulisper colloqueretur, et amicitiam cum eo, ut familiaritatem iniret. Narrat præterea sanctus Lucas capite quinto sui Evangelii, non solis verbis, sed stupendo quodam prodigio Dominum ad se Petrum et Andræm pertraxisse: nempe cum tota nocte laborassent, nec aliquid capere potuissent: rursum ad imperium Domini laxatis retibus tantam piscium multitudinem comprehendunt, ut rete frangeretur. Tunc igitur tanto prodigio confirmati relictis omnibus secuti sunt eum. Deinde, si Christus vere Dei Filius, ac Deus erat, quid mirum, si hominum corda, et voluntates in momento permovebat? Si naturali, ac recondita quadam virtute magnes ferrum ad se trahit: si non absimilibus quædam naturæ vis succino stipulas, ac festucas copulat: si solo anheliu panthera rapit ad se animantia etiam longe posita; quanto magis divina Christi virtus, et odor ille fragrantissimus innocentie, et omnium virtutum, quem Domini vita, et verba spirabant, homines allicere, et pertrahere poterat? Solebant olim, qui columbas ancupabantur, ut magnus Basilius ad Julitiam scribens ait, tali quadam arte, atque industria uti: columbam unam, quæ longo usu ad ædes domini sui redire didicisset, ungento quodam perungebant, cuius odor gratissimus esse columbis perhibetur. Tunc eam ad hunc modum delibutam dimittebant: illa de more per aerem volans varia loca peragrabat; quotquot vero columbas in eam incidebant, gratissimo illo odore alleccte, ei se adungebant, atque hac ratione, quæ sola egressa fuerat, innumeris deinde sodalibus comitata, et quasi stipata redibat. Ad eundem igitur modum, cum Deus Optimus Maximus, et sapientissimus venator intelligeret, homines quasi columbas sine corde ex paradisi nidis, et cubilibus evolasse, et misere quotidie ab accipitribus rapi, atque occidi videret, cupereturque eas ad sua prisca domicilia, et nidos revocare, accepit columbam unam: nostri videlicet liberatoris innocentissimam humanitatem, et eam omni gratiarum, et virtutum unguento delibutam in medium aliarum columbarum misit. Hinc igitur fiebat, ut quocumque Dominus perge-

ret, odorem istum spargeret, atque ad se, quos vellet, facillime pertraheret. Quæ cum ita sint, non temere, sed omnino maturo consilio Andreas, et Petrus Joannis testimonio primum permoti, deinde prodigio maximo confirmati, tum gratiæ et virtutum odore allecti, postremo, quod caput est, divinitus admoniti, atque afflati vocationi cœlesti obtemperaverunt.

Sed ego rationem aliam excogitavi, et Apostolos multo altius rem totam cogitasse, et perpensis video. Intelligebant illi, cœlum cum terra conjungi nec posse nec debere: videbant immensos tractus aeris terram a cœlo disjunxisse: intelligebant a Christo se ad cœlum, et vitam sempiternam invitari: intelligebant gigantem esse Dominum, et non ambulare, sed currere; quare ne tantum ducem sequi non possent onerati, et propter amorem vilium sarcinarum æternis illis premiis privarentur, omnia terrena, et mortalia sibi relinquenda esse putaverunt, et excogitato consilio relicti omnibus, liberi, atque expediti secuti sunt eum. Hæc nobis diligenter, atque frequenter cogitanda sunt, auditores. Eandem viam ingredimur, quam illi sunt ingressi: ad locum eundem, et patriam eandem anhelamus: sed numquid nos robustiores et velociore sumus, quam Apostoli ipsi fuerunt? Si illi onusti cursum illum perficere non potuerunt, quanto minus potuerimus nos? *O quam difficile, qui divitias habent, introibunt in regnum cœlorum?* Verba sunt Christi, nemo mihi succenseat: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Beati plane, nam ipsi perveniunt, ipsi Dominum sequi poterunt, qui seipsos ab impedimentis istis liberarunt. O quam multos Dominus ad hanc felicitatem, ad hanc pacem, quæ exuperat omnem sensum, ad hanc Apostolicam libertatem, ad hanc vitam Angelorum, liberam curis et sollicitudinibus quotidie vocat, qui tamen non audiunt: et beati essent, si audirent. Nihil enim felicius in hac vita mihi esse videtur, quam intelligere vocationem suam, et omnem vivendi rationem ad arbitrium Domini insituare. *Beati sumus Israel,* inquit Baruch, *quoniam quæ placent Deo manifesta sunt nobis:* sed quanto magis ille beatus est, qui non communi, ac generali, sed certo ac singulari quodammodo luminatos habet oculos cordis, et in omnibus actionibus suis intelligit, quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta? Multi versantur in seculo, et non bene

succedit eis, et sæpe jacturam faciunt animarum suarum, quod alius omnino esset status, ad quem a Domino vocabantur: sed non audierunt. Multi contra currunt ad monasteria; sed non propterea efficiuntur meliores, nec scopum æternæ beatitudinis attingunt, quod et ipsi non vocantem Dominum, sed aliqua externa commoda secuti sunt.

Quærenda est igitur vocatio, investiganda Domini voluntas, nec immorandum est diutius: nam tempus, dum hæremus, et deliberramus, non expectat, sed volvitur, et transit, et dies nostri finiuntur, et mors quotidie fit propinquior. Sed quid agemus, ut Dei voluntatem exploremus? Unum verbum et finis erit. Quicumque ratione habent aliquam salutis suæ, ii, expiata prius per confessionem conscientia, loca, et tempora capiant apta contemplationi, ibique a turbis, et rumoribus separati intrent in solitudinem cordis sui, et spiritum suum vigilem, et erectum et præsentem exhibeant Domino, eique dicant: *Ecce ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ: loquere, Domine, quia audit servus tuus. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. Domine quid me vis facere?* Jussisti, ut venirem in hunc mundum et veni. Sed quid hic ago? Cur hic sum? Quæ sunt studia mea? quo tandem referuntur? Certe fecisti me ad te. Sed quam viam jubes obsecro, ut ingrediar? Equidem non dubito, quin si te ita paraveris, Dominus, qui semper pulsat, et alloquitur etiam eos, qui non audiunt, multo magis loquetur ad cor tuum et fortasse dicet tibi: *Confide illi, salus tua ego sum: sequere me, veni post me, quid tibi cum terra? Quid lambis me de pulvere? Ecce ego merces tua magna nimis.* Repente vero colloquium istud Domini levabit te super te, et ignem excitabit in intimis medullis tuis: ossa exultabunt, cor liquefiet, lacrymæ defluent ex oculis non amare, sed dulces, imo vero omni risu, et gaudio sæculari dulciores, et tamen lacrymæ erunt, et tamen fletus erit. Et si talis est fletus immensus a Domino, quid erit risus et gaudium Domini? Quid senties, cum intrabis in gaudium Domini tui? Tunc igitur in tali silentio constitutus convertes oculos cogitationis ad mundum, ad honores, ad voluptates, et omnia tibi in momento vilescent, et ponentur te laborum in illis consequendis positurum. Nec solum bona et secunda, sed etiam mala, et adversa tibi vilia et parva videbuntur: sicut ei, qui ex monte

res positas in valle speculatur. Tunc non solum pie, et caste vivere sed et mori pro Christo non magis laboris judicabis. Tunc enim intelliges, sicut ligna et lapides ad ædificia construenda, et ornanda non ascendunt, nisi prius per malleos, et securas et serras, et dolabras transeant; sic et nos in regnum cœlorum intrare, nisi per multas tribulationes, et pressuras, non posse. Porro hæc ita se habere, et hunc esse fructum eorum, qui vere intelligunt et sequuntur vocationem cœlestem, tot testes habemus, quod sancti homines hodie regnant cum Christo. Sed sufficiat nobis unius exemplum Andreæ.

Hic igitur Apostolus beatissimus, vere Andreas, vere virilis tanto mentis fervore prosequatur Dominum, ut nulla pericula, nulla foveæ, nulla præcipitia eum deterere poterint. Vidit Dominum, ambulantem inter spinas; et ipse sequens Dominum ambulavit inter spinas. Vidit Dominum super aspidem et basiliscum ambulantem: et ipse super aspidem et basiliscum ambulavit. Vidit Dominum ascendentem super crucem, et ipse ascendit, super crucem: et qui jam olim omnia reliquerat, quanta alacritate occurrit ad crucem, ut ibi etiam seipsam derelinqueret? Ecce enim cum hodie ad supplicium duceretur, et procul crucem sibi paratam aspiceret, quo tempore alius toto corpore contremisceret, ille vix dici potest, quæ lætitia, quo gaudio exultari, et quasi nihil antea passus esset, et nunquam sub malleo, et securi

summi artificis fuisset, exultans, ac pene gestiens: « O salve, inquit, salve bona crux, diu desiderata, » tot annis expectata, per tot mundi plagas, et regiones quæsita. « Et jam concupiscenti animo præparata: securus, et gaudens ad te venio, ut et tu exultans suscipi me. » Ac timens, ne forte crux eum amplecti non dignaretur, addit persuasionem. « Discipulus ejus sum, inquit, qui pependit in te. » Addit et blanditas. « O crux, inquit, pretiosa, quæ de membris Domini decorem accepisti; amator tuus semper fui, et desideravi amplecti te. » Quid est, quod audimus? Ubi sumus? Certe ignis vibrans, non lingua loquens est. Et quis, unquam, tam blande, et tam officiose amasiam suam, sicut Andreas crucem suam salutavit? Et tamen crux nihil nisi crux, supplicium atrox, et acerbum est. Et unde hæc mens, hic animus, hæc lætitia in Andrea? Nempe ex eo, quod illuminatos habebat oculos cordis, et crucem aspiciebat non tamquam supplicium; sed tamquam instrumentum, quo expoliendus penitus, et perficiendus, atque aptandus erat ad ornandum ædificium Domini. Hæc igitur et tu intelliges, et cum intellexeris, *Vultus tui non amplius in diversa mutabuntur: et tibi Vivere Christus erit, et mori lucrum: Et Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, cor tuum custodiet, et intelligentiam tuam usque in diem Domini Jesu, qui est benedictus in secula. Amen.*

CONCIO II.

DE DOMINICA PRIMA ADVENTUS

Habita Lovanii Anno 1571.

THEMA

Hora est jam nos de somno surgere : nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Rom. XIII, 1.

SYNOPSIS.

Peccatum est somnum, quo sepulti jacent Ethnici, Hæretici, et mali Christiani, denique omnes peccatores solum probum Catholicum vere vigilare ostenditur. Lutherianorum error obiter refellitur. De peccatorum vanis somniis. De hora matutina triplex sensus offertur. Aurora cum Evangelio confertur, ambulationem Christianorum procedere, peccatorum vero retrogredi. Circa finem omnia vires quasi renovare probatur. Hora juxta Apostolum est tempus gratiæ, juxta Ecclesiam Natiuitas Christi, juxta auctorem præsens sæculum; in quo mundi fallacia delecta, carnis concupiscentiæ imminuta, demonis vires fractæ, e diverso autem omnia bona aucta gratia Dei copiosior, majus lumen, plura exempla deprehenduntur. Gravis dehortatio a curis secularibus. Denique quotidiana mala quæ nos a somno excitent, oculis subjiciuntur.

Initiura hoc epistolæ hodiernæ, Domino adjuvante, breviter explicabimus: quod quidem juxta sensum Apostoli ad unum finem inducitur, sed ab Ecclesia ad alterum finem adducitur, et nos poterimus ad tertium finem; ad nostrum videlicet propositum atque institutum, accommodare. Quod autem erat

Propositum B. Pauli cum scribebat, *Hora est jam nos de somno surgere; nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus?* Scribebat Beatus Apostolus ad Romanos, atque eos a somno peccatorum et negligentiae excitare volebat, utitur vero ad hoc perficiendum duobus optimis argumentis, quorum alterum a temporis opportunitate; alterum a finis vicinitate sumptum est. Quemadmodum enim, si aliquem excitare vellemus, diceremus ei: Heu tu surge, quia tempus est: nam aurora exoritur, quod si ille esset de numero eorum, qui non multum curant, sive oriatur aurora; sed dormiunt libenter usque ad meridiem, tunc ei diceremus: Heu tu surge, imminet enim tempus magni negotii perficiendi, prandii videlicet. Ad eundem modum Apostolus Paulus, primum hortatur Romanos, ut surgent, quia hora est surgendi, *Quia nox præcessit, dies autem appropinquavit*: deinde quia prope est tempus magni illius prandii, quod fiet in cælo: *Nunc enim, inquit, propior est nostra salus, quam cum credidimus.*

Explicemus jam singula verba. *Hora est jam nos de somno surgere.* Cur peccatum somnus appellatur? Quid est somnus? Quid est peccatum? Est in his verbis, auditores, elegantissima quædam translatio: somnus enim nihil est aliud, quam mors brevis, quæ omnes sensus, et omnes viros animantis suis functionibus privat, quando non sentis, non

videt, non audit, non movetur: et tamen si excitaretur sentiret, videret, audiret, et moveretur: tunc enim sine dubio dormit. Et contra tum vigilat, cum sensus functiones suas exercent, oculi vident, aures audiunt: ratio præest, intelligentia regit, voluntas movet. Jam vero spirituales sensus et motus animi nostri sunt fides et charitas: fide sentimus, charitate movemur: fides docet quid sit agendum, quid amandum, quid relinquendum, quid expectandum, quid contemnendum, quid magnificandum, quid timendum, quid optandum: charitas vero movet, ut agamus, quod est agendum, amemus, quod est amandum, relinquamus, quod est relinquendum, expectemus quod est expectandum, contemnamus, quod est contemnendum, magnificamus, quod est magnificandum, timeamus, quod est timendum, exoptemus, quod est exoptandum.

Quis igitur vivit et vigilat? Non alius quam pius et probus Catholicus, qui vires sentiendi et movendi ligatas, vel sopitas non habet, sed liberat et expeditas. Qui stabilis in fide, constans in religione, fervens in charitate, nunquam conquiescit, nunquam otiiatur, nunquam fatigatur, sed *Tamquam scintilla ardens in arundineto discurreit*, et modo istum modo illum corripit, et amore celestium bonorum secum flagrare atque ardere facit: isti vigilat, auditores, qui aliquando totum unum arundinetum, hoc est integrum populum hominum vanorum, et tanto superbiæ agitatorum, amore divino, et celestium bonorum desiderio ita inflammant, ut eo incendio dæmonibus penam, hominibus lucem Angelis gaudium et lætitiâ pariant. Isti vigilat.

Sed qui sunt qui dormiunt? Primum Ethnici omnes, et Hæretici, qui fide carent, et verum sensum Dei, et veritatis non habent. Putant illi se quidem vigilare, sed somniant. Disputant de fide, de Deo Christo, de Sacramentis: putant se in lumine esse, oculos apertos habere, et interim non animadvertunt esse omnia figmenta et somnia, quæ dicunt. Quid? Videntur nobis vigilare, qui dicunt infantes dum baptizantur actu credere et usum rationis habere; Christi humanam naturam esse ubique; Christi divinitatem in cruce passam et mortuam esse; Christum desperasse, atque adeo esse damnatum; Deum in arbore arborem, in lapide lapidem, in ferro ferrum; vel Deum opera bona non requirere? Utrum quæso vigilat an dor-

miunt, qui dicunt Apostolum Petrum nunquam fuisse Romæ (ut alia eorum somnia omittam) cum omnes historia, omnes Patres, omnes scriptores, et ipse locus martyrii ejus, vincula, carcer, sepulcrum, sedes, in qua sedebat, altare in quo sacrificabat, et alia innumera monumenta, atque trophæa etiam hodie oppositam contestentur, et clamant?

Neque vero solum Hæretici atque Ethnici dormiunt, sed etiam multi Catholicorum. Nec enim Apostolus Paulus ad Ethnicos Romanos, sed ad Christianos scribebat, cum dicebat: *Hora est jam nos de somno surgere.* Itaque graviter errant Lutherani, cum inter alia illud etiam somniant nullum esse peccatum præter infidelitatem: siquidem Apostolus illos ipsos excitat a somno, quorum fidem in eadem Epistola summis laudibus extulerat. *Dormiunt igitur somnum suum omnes viri divitiarum*, ut canit psalmographus. Dormiunt omnes ebrii, quos Joel excitat dicens, *Espergiscimini ebrii et flete.* Dormiunt omnes impudici, et omnes ii, quorum *Deus venter est*, quos in hac epistola Paulus increpat, *non in commensationibus*, inquit, *et ebrietatibus non in cubilibus et impudicitis*: dormiunt omnes isti, et patiuntur ipsi quoque mirabilia somnia interdum habent alterum pedem jâ in sepulcro, et putant se victuros plures annos quam vixerit Malthusalem: interdum videntur sibi reges et principes, abundant divitiis, affluunt voluptatibus, cum sint miseri et miserabiles, pauperes, cæci, et nudi. Interdum superbia extollantur, putant se sedere super nubes interim tamquam vermiculi super terram repunt. Nonne somniant fortasse Caius et Domitianus, qui se deos immortales existimari volebant, et tamen levissime in ietu gladii tollebantur de medio? Nonne somniant hodie multi, qui divitas congregant in mille annos, et cras, et fortasse repente morientur? Aspiciat sæcula, quæ præterierunt, et homines qui fuerunt ante nos: nonne omnes fere talibus insomniis delusi fuerunt? Ante centum annos mundus erat plenus hominibus, sicut modo est et tunc quoque isti contendeabant de regnis et provinciis, isti de agris et possessionibus, illi de beneficiis, illi de mulieribus. Unus ædificabat domum, alius plantabat vineam. Denique omnes tam serio in sua negotia incumbant, ut penes omnes vigilare viderentur: et tamen jam nullus eorum superest, et illæ curæ, illæ sollicitudines, illi clamores, illæ contentiones omnes in momento siterunt. Ubi tot sunt

potentissimi imperatores, tot vanissimi Philosophi, tot mendaciorum loquacissimi oratores, quorum fastum et superbiam, et tumorem mundus non capiebat? *Dormierunt omnes somnum suum, et nihil invenerunt in manibus suis.* Erat igitur somnium.

Ad eundem modum venit statim finis noctis hujus sæculi, in quo sumus : imo quotidie venit, nunc isti : et tunc intelligunt homines, in morte videlicet, se non vere habuisse, sed somniasse divitias, somniasse voluptates, somniasse honores : tunc respiciunt et nihil inveniunt in manibus suis, præter magnum æs alienum multorum et gravium peccatorum : tunc demum sentiunt se delusos et in omnem æternitatem, non jam somnianturos pœnas et cruciatus ; sed vere vigilantes perpessuros, et brevissimi somni voluptatem æterna vigilia, et nunquam finiendis supplicii compensaturus. Quare omnibus qui ita dormiunt rectissime cum Apostolo dicimus : *Hora est jam nos de somno surgere.* Expergiscimini tandem aliquando, plus satis dormivistis. Hæc igitur de somno.

Nunc de hora. *Hora est,* inquit, *nos de somno surgere.* Quænam est hora surgendi? Hora matutina, diluculum, aurora : *Nam qui dormiunt, nocte dormiunt, et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt.* Quæ est hora matutina? Tempus gratiæ : siquidem ante Christi adventum, *Tenebræ cooperuerant terram, et caligo populos,* ut Isaias ait ; etiam ipsi Judæi, licet prophetis luminibus, tamquam sideribus quibusdam illustrati fuerint ; tamen in umbra figurarum, et expectatione futuræ lucis debebant. *Omnia siquidem contingebant illis in figura et lex ipsa solum umbra gerebat futurorum honorum :* Christo vero exorto, et Evangelio ejus gratiæ coruscante, *Nox præcessit, dies autem appropinquavit.* Itaque jam aurora ac diluculum, atque adeo surgendi tempus advenit. Aurora quasi media est inter tenebras noctis, et lucem meridiet : non est obscura sicut nox, neque est clara sicut meridies. Ita quoque tempus gratiæ, et Evangelii medium est inter tenebras infidelitatis, et peccatorum, et lucem visionis, et gloriæ beati Dei. Infidelitas, nox est : visio Dei, meridies : Christiana fides, aurora. Infideles penitus nihil vident : beati in celo omnia, et clarissime vident. *Nos ex parte cognoscimus, et ex parte prophætamus, et ex parte videmus, et ex parte divitiæ.* Et quemadmodum ab aurora versus meridiem semper lumen crescit, et tenebræ minuuntur : ita

sapientes Christiani semper ambulant, et crescit *De virtute in virtute,* de lumine in lumen, de fervore in fervorem : donec veniant ad meridiem, ubi perfectum et perpetuum lumen inveniunt. Contra vero stulti homines ambulant retrorsum more canerorum, ab aurora versus mediam noctem. Fulget eis aurora cum baptizantur, et Christiani fiunt ; sed cum incipiunt per viam peccatorum, et præsertim hæresim et sectarum iter facere, semper magis ac magis tenebris involvuntur, donec in gehennam cadant, ubi nox est profundissima atque perpetua. Hinc videlicet Salomon in Proverbiis ait : *Justorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectam diem : via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.*

Cum igitur jam sit diluculum, et aurora, recte dicitur, *Hora est jam nos de somno surgere.* Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Hæc est altera ratio, quæ quidem non uno atque eodem modo a sanctis Patribus et Ecclesiæ doctoribus explicatur. Sed omnium optimus sensus mihi videtur esse, *Nunc propior est nostra salus quam cum credidimus,* hoc est, nunc post Christi adventum non distamus a gloria regni colorum, nisi quantum distamus a morte. Est enim cœlum Christi cruce tamquam clave quadam potentissima reseratum. Itaque cum morimur, si nihil remanet purgandum, statim evolamus in cœlum. At vero cum primum credidimus Christum venturum temporibus Patriarcharum et Prophetarum, procul aberamus a perfecta salute ; omnes enim et sanctissimi quique ad inferna descendebant, ibique aliqui centum, aliqui mille, aliqui plures annos expectabant. *Neque moveat aliquem, quod Apostolus non ait, Cum crediderant, sed cum credidimus.* Est enim modus loquendi, sicut si doctores hujus universitatis dicerent, hodie magis floremus, quam initio, cum primum cepimus habere scholas.

Est igitur naturale argumentum a propinquitate finis : noverat enim Apostolus omnes homines excitari, et quasi novas vires assumere, cum animadvertunt propinquare finem. In itineribus hoc est maxime perspicuum ; siquidem, cum vicinus est locus, ad quem tendimus, non solum homines excitantur, et animantur, et incredibili cupiditate flagrant cito eo perveniendi ; sed etiam equi instinctu quodam naturæ, licet læssi, et fatigati, currere incipiunt. Nec solum animantia,

sed etiam res inanimatæ, ut ligna et lapides tanto celerius moventur, quanto locum suum naturalem viciniorem habent. Hinc igitur naturale argumentum sumit Apostolus. *Hora est,* inquit, *jam nos de somno surgere.* Nunc enim viciniores sumus beatitudini, quam fuerunt Patres nostri. Metam et bravium prope contingimus, post paululum coronabimur. Jam jam Deus finem cursui, et laboribus imponet. Habetis sensum Apostoli. Nunc sensum Ecclesiæ videamus.

Ecclesia Catholica mater nostra, nihil respicit aliud, cum hodie hæc Apostoli verba nobis proponit, quam appropinquantem diem Domini natalem. *Hora est,* inquit, *jam nos de somno surgere : nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus.* Christus quidem semel de Maria Virgine natus est, neque est jam in posterum nasciturus : sed tamen fructus, atque emolumentum illud maximum, quod ortus ipsius attulit mundo, semper manet ; et annis singulis eo potissimum die, quo memoria ejus religiosa devotio peragitur, illis hominibus confertur, in quorum pectoribus Christus nascitur. Nascitur vero in iis omnibus quos paratos et vigilantes offendit. Quemadmodum enim cum in Bethleem Augusti imperatoris tempore natus est, illi dumtaxat nuntium tanti gaudii habere meruerunt, *Qui vigilas noctis custodiebant super gregem suum.* Et sicut novum sidus in Perside exortum, illi soli viderunt, qui eodem tempore vigilarunt ; ita prorsus cum dies natalis Domini advenerit, soli illi fructum amplissimum consequuntur, qui somnum peccatorum excusserint, et in bonis operibus vigilare cœperint. Itaque recte Ecclesia hodierna die nos admonet dicens : *Hora est jam nos de somno surgere.*

Verum enim vero, auditores optimi, non minus hoc nostrum sæculum, hæc ætas, quæ nunc agitur, hora est, de somno surgere, quam ipsum sit tempus gratiæ, juxta sensum Apostoli et juxta sensum Ecclesiæ propinquitas natalis Domini : sive enim bona hujus temporis, et adjuvamenta, quæ habemus ad salutem : sive mala et impedimenta varia, et multiplicia consideremus, undique nobis vocem illam personare audiemus, *Hora est jam nos de somno surgere.* Primum enim nunc ab adjumentis incipiamus : nunquam tam parum mundus, et caro, et ipsi dæmones hostes atrocissimi humani generis, nobis nocere poterunt, quam modo : mundus enim ideo olim ac præsertim primis temporibus multos

decipiebat, quia novus erat et pulcher, et homines diu vivebant, et ejus deliciis ad longum tempus frui poterant, et quod potissimum est, nondum didicerant quante essent ejus fraudes. At vero modo consentit, et ejus doli ac mendacia omnibus nota sunt, et homines vix dum nati moriuntur : quis nostrum est, qui experientia non didicerit, quam multos mundi amicitia miserimos fecerit, etiam in hoc mundo ? Quam multos ad summum culmen gloriæ et honorum exerxit, ut inde majori impetu eos præcipitaret ? Quam pauci numerari possent, qui fructum laborum et sudorum suorum quiete et tranquillo longo tempore perciperint ? Profecto paucissimi. At qui post maximos et innumeratos superatos labores, vel in aula principum, vel in mercatura, vel in foris et tribunalibus, vel in bellis gravissimis et periculosissimis, nihil aliud quam exilia, damna, ignominias, mortem denique ipsam sæpe retulerunt, tam multi sunt ut numerum omnem excedant. Quis igitur non facile contemnet hoc tempus mundum, semen videlicet inveteratum dierum malorum, servum astutum, crudellem, qui tam multos circumvenit, et suis blanditiis, et lenociniis, miseris in terris, et in gehenna miseros fecit, atque ad perniciem sempiternam adduxit, et vivos mortuosque maculavit ?

Denique caro nonne ipsa quoque jam senit, et ardore concupiscentiæ frigescente minores et pauciores excitat motus, quam olim cum vigeat, excitaret ? Erat humana caro olim initio nascentis mundi post peccatum primi hominis, equis indomitus et juvenis, qui tum primum habenas excusserat, et vincula, quibus tenebatur, confragebat. Itaque tunc maxime florebat, vigeat, furebat, insaniebat, et motus pravos ac desideria noxia excitabat. Sed quid fecit Deus ? Immisit diluvium maximum ac generale, ut multitudinem aquarum ea flamma formacis humanæ, si non penitus resingeretur, certe minueret. Neque dubium est, quin post diluvium caro debilius atque imbecillior fuerit. Deinde postea singulis ætatibus, semper aliquod virium et ardoris remisit ; et nunc demum aqua Baptismatis flammæ ejus temperatæ sunt, ut jam non sit difficile gratia Dei adjuvante, cam jejuniis et orationibus ita domare, ut nec propositum virginitatis, nec perpetuum Dei servitium impediatur.

Quid jam de dæmone dicemus ? Quis nescit eum Christi virtute prostratum, et de-

bilitatum, sub pedibus Christianorum gemere, et neminem posse vincere, nisi volentem? Audite magnum Antonium versutia et virum Diaboli peritissimi: «Credite, inquit, mihi experto, pertimiscit Satanæ recte viventium vigillas, orationes, jejunia, voluntariam pauperatatem, vanæ gloriæ contemptum, humilitatem, misericordiam, iræ dominatam, et præcipue purum cor erga Christi amorem. Novit terrimus coluber, ex præcepto Domini sub justorum se jacere vestigiis: signum crucis, et fides ad Dominum, inexpugnabilis nobis murus est.

Neque vero solum hoc tempore mundi fallaciæ detectæ, ignis concupiscentiæ imminutus, et vires Diaboli fractæ ac debilitatæ sunt: sed etiam gratia Dei est copiosior, lumen majus, exempla plura: aperti sunt fontes Salvatoris, pluit de cruce Domini imbres Sacramentorum; *Fruonis impetus lætificat civitatem Dei.* Nusquam tot libros tot salutaria documenta, tantum lumen scientiæ, tot media ad salutem habuimus quod modo habemus; exempla vero, sanctorum pene sunt innumerabilia; nemo est plane, qui non habeat in cælo, quem sibi imitandum proponere possit: viri, feminae, principes, privati, Sacerdotes, laici, Monachi, sæculares, virgines, conjugati, Philosophi, medici, jurisconsulti, milites, fabri, agricolæ, omnes omnium generum, sexuum, conditionis, facile reperient ex tanto numero beatorum, qui regnant cum Christo ejus vestigia sequi possint, si velint. Videor mihi viam regni cælorum ita stratam et tritam videre, ita signatam sanguine martyrum ita referatam sanctorum vestigiis, ita plenam trophæis sanctorum, quæ variis temporibus ob insignes victorias erecta sunt ut non solum tutissima, et certissima, sed etiam amœnissima et jucundissima sit via.

Itaque, auditores optimi, magno animo, summaque alacritate per hanc viam curramus ad propositum nobis bravium: *Aspiciamus in auctorem fidei*, qui sublato vexillo nos invitat: brevi labores finientur, regnum cælorum appropinquavit. Quid nobis cum sæculo, et iis viis, quæ ducunt ad inferos? Abjiciamus onera et sarcinas, quæ nos impediunt, ponamus paulisper cogitationes rerum temporalium: mille et quingenti et septuaginta anni sunt, ex quo dictam audivimus; *Filii, novissima hora est et præterit*

figura hujus mundi. Quid igitur jam a mundo tabescente et casum ac ruinam ultimam minante, expectare poterimus? Atque hæc quidem sunt bona, quæ nos excitant ad surgendum, et ambulandum.

Verum si unquam fuit, nunc hora est nos de somno surgere; mala enim tam multa et tam gravia sunt, ut nos dormire diutius nullo modo patiantur: Nonne *Si sciret pater familias, qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam?* Hei mihi, quam multi fures et latrones exierunt in mundum plena sunt omnia Hæreticorum, qui et fortunis, et animis, et corporibus insidiantur, nunquam tot portenta, tot monstra hæresum, et sectarum exiterunt. Apertus et nunc puteus abyssus, iterum revocantur in lucem Ariani, revocantur Sabelliani, revocantur Nestoriani, revocantur Pelagiani, revocantur Manichæi, et qui tandem non revocantur? Videmus oculis nostris perire Galliam, perire Germaniam, Poloniam, Bohemiam, Angliam, Hollandiam, Zelandiam, Flandriam, et adhuc non excitamur? Videmus incendia vicinarum domorum, audimus quotidie cædes, direptiones, et spoliationes templorum, timemus tumultus et seditiones et adhuc dormimus? Vigilat virga furoris Domini, immittuntur pestilentia, immittuntur eluviones, immittuntur penuria, et si hoc est parum, veniet, mihi crede, etiam bellum neque dormiet virga Domini donec nos vigilemus: tunc enim virga vigilat, cum dormiunt homines, et tunc dormit, cum vigilant homines. Itaque, auditores optimi, nisi serio excitemur, nisi diligentius in negotium salutis incumbamus, nisi mores emendemus, nisi zelus honoris Domini, et salutis animarum nos inflammet, sane prædico vobis, Christiani sumus, fides recedet, quæret loca meliora, extinguetur lumen, quod in vobis est. *Egrediatur omnis decor a filia Sion.* Quare cum tot bona, tam magna, tam multiplice nos invitent; mala vero quæ undique nos premunt, etiam compellant exire de mundo, «*Faciamus de necessitate virtutem,*» deseramus mundum, antequam deseramus a mundo: fugiamus de sæculo, antequam fugiat a nobis sæculum; properemus ad Deum, antequam rapiamur a Diabolo. Ita nos Christus in terris lætos, in cælis beatos efficit, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO III.

DE EADEM DOMINICA PRIMA ADVENTUS

THEMA

Erunt signa in sole, et luna, et stellis; et in terris pressuræ gentium pro confusione sonitus maris, et fluctuum. *Luc. xxi, 25.*

SYNOPSIS.

Duplex Christi adventus indicatur, unus præteritus in humilitate, alter futurus in majestate. De modo, ac tempore signorum Christi adventum præcedentium, varie variorum opiniones adducuntur, tandem hæc de re nihil certi, antequam fiat, definitur posse concluditur, diem enim judicii nobis occultum Deus voluit. Unde Lutheranos de eo ridiculosum præsagium caploditur, et ejusdem certum tempus statuentes videntur. Quinam ad signa ista capita levaturi sint. Similitudo sci triplici sensu explicata: historico, parabolico, et morali. Synagoga Judaicam sæpius fidei comparatam fuisse probatur. Tribulationes hujus mundi nobis plurimum prodesse similitudine hiemis et Christi exemplo docetur.

In secunda parte tres causæ afferuntur, cur hoc die Evangelium istud legatur: prima, ne paupertas nascituræ Christi nos offendat, ejus simul majestas proponitur. Secunda, quia idem Evangelium aliquo modo Christi natiuitatem etiam præmonstrat, in qua sol Justitia Christus obscuratus est, et Ecclesia, seu etiam B. Virgo non spargebat lumen solitum, stellæ, id est, Angeli de cælo lapsi sunt, et mare turbatum est, hoc est, Herodes et tota Hierosolyma. Tertia, quia frequens extremi judicii cogitatio non ad Christi natalem præparare efficacis est. Inde quomodo ad diem judicii nos præparemus disseritur. Tandem pulcherrima

similitudine humanæ calamitatis, post quam ruidam locorum mores taxatos, finis imponitur.

Minime dubito, ornatissimi auditores, quin vestrum nonnulli mirentur, cur Ecclesia hæc potissimum Evangelicam narrationem hodie nobis proponat, quæ nec tempori accommodata esse videtur, nec adventui Domini, quem hodie agere incepimus convenire? Duos enim adventus Domini ac Servatoris nostri litteræ sacræ nobis commendant: Unum in humilitate; alterum in majestate: ac priorem præcessisse jam credimus; posteriorem omnino futurum minime dubitamus. Jam vero cum pia mater nostra Ecclesia Catholica, a Spiritu sancto edocta, non posteriorem, sed priorem adventum hoc tempore veneretur, et colat; tamen illam Evangelii partem inter sacrorum solemnium recitari audivimus, in qua signa non prioris, sed posterioris adventus continentur. Itaque adventum priorem Ecclesia commemorat, et Evangelium hodiernum explicat posteriorem. Quamobrem non solum hodie ipsa evangelii verba explicanda erunt: sed etiam breviter exponendum, quo consilio majores nostri, veri sapientissimum hoc Evangelium potissimum publice in Ecclesiis decantari voluerint.

Ut igitur ad explicationem Evangelii veniamus, posteaquam Dominus diu jam de excidio urbis Hierosolymæ verba fecerat, ut ex capite vigesimo primo Evangelii secun-